

Het hoofd en het hart

F.C. Visser
Stichting CardioZorg
Amsterdam

Inleiding

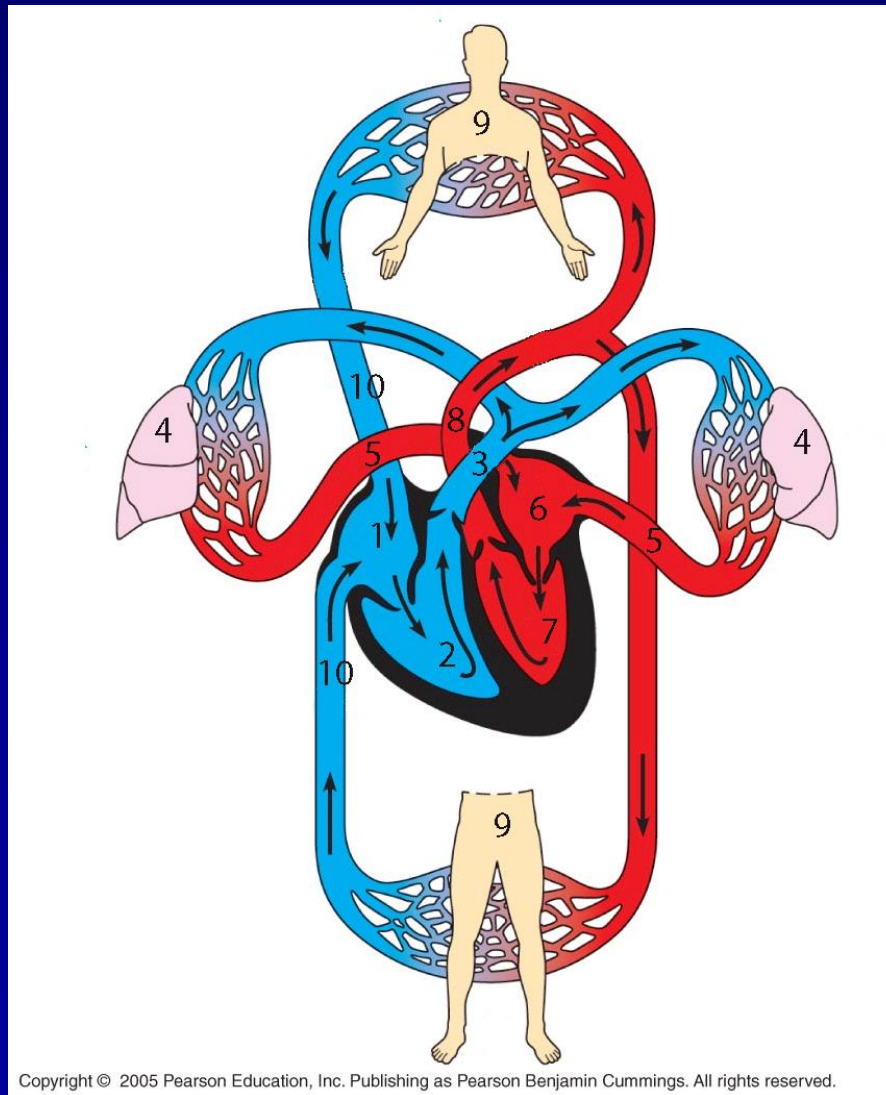
- Veel CVS/ME patienten hebben klachten van:
  - Duizeligheid/licht in het hoofd bij staan, overeind komen, lopen
  - Verwardheid, niet goed uit woorden komen
  - Minder goed zien bij vermoeidheid
  - Koude handen en voeten
  - Hartkloppingen, hoge hartslag bij geringe inspanning

Oorzaak van deze klachten?

- Al deze klachten kunnen duiden op:
  - Verminderde circulatie/bloeddoorstroming van het lichaam
  - Verminderde bloeddoorstroming van het hoofd

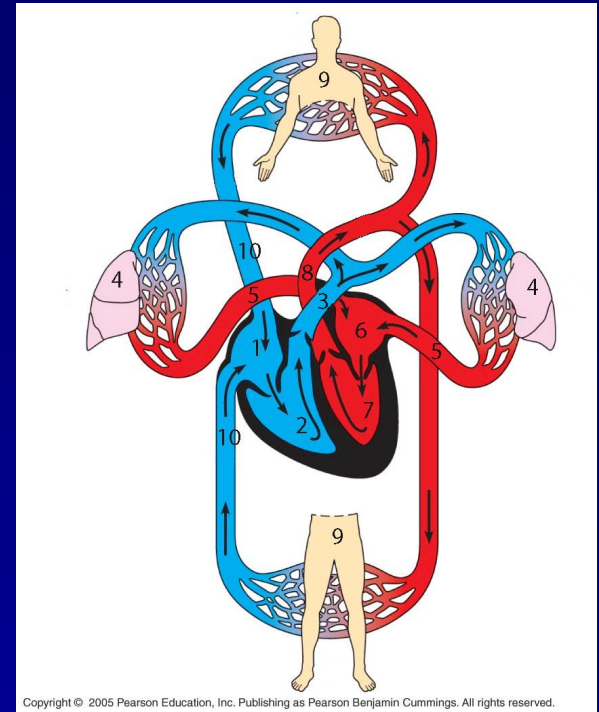
De bloedsomloop

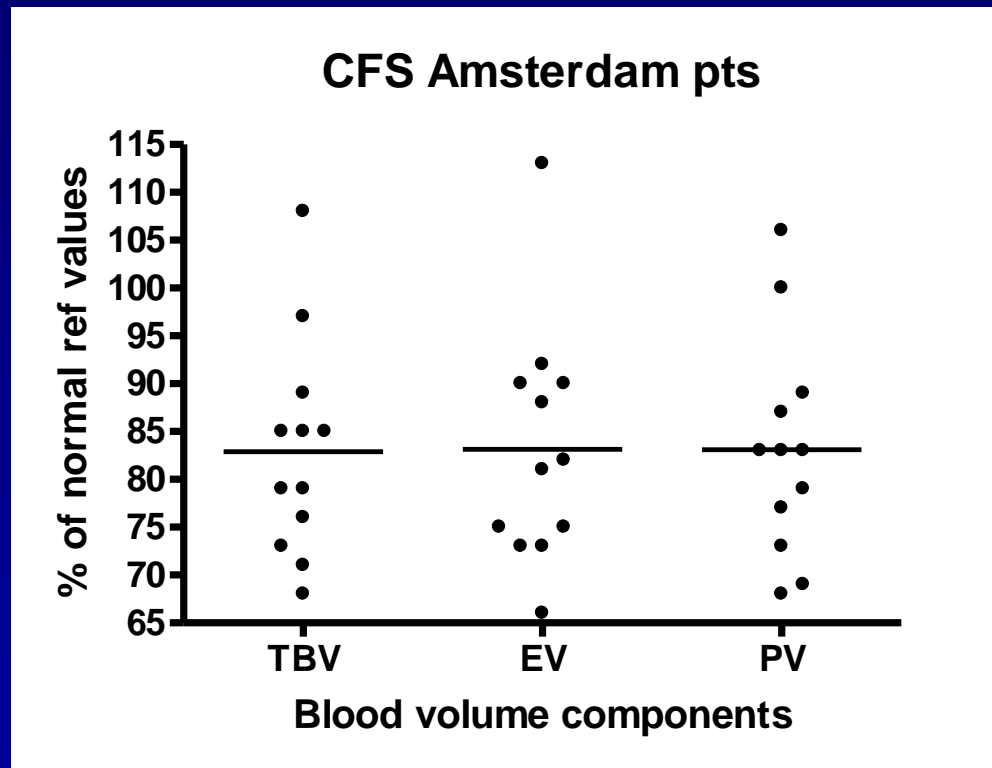
Copyright © 2005 Pearson Education, Inc. Publishing as Pearson Benjamin Cummings. All rights reserved.

Oorzaken van een verminderde bloedsomloop

- Slechte functie van het hart: hartfalen, hartklep afwijkingen
- Vernauwing grote vaten
- Slechte functie kleine vaten
- Slechte functie van de longen
- Bloedarmoede

AI in 1998 toonde Bell en collega's aan dat de hoeveelheid bloed (normaal 5 liter) bij CVS/ME patiënten verminderd was

Gevolgen van minder bloed: een verborgen bloedarmoede!

- Het hart moet harder en sneller pompen om aan de bloed behoefte van de organen te voldoen:
hartkloppingen
- Patienten kunnen daardoor zich minder inspannen:
(aangetoond in wetenschappelijk onderzoek)
- Bij tekort trekt het bloed zich terug uit de huid: koude handen en voeten

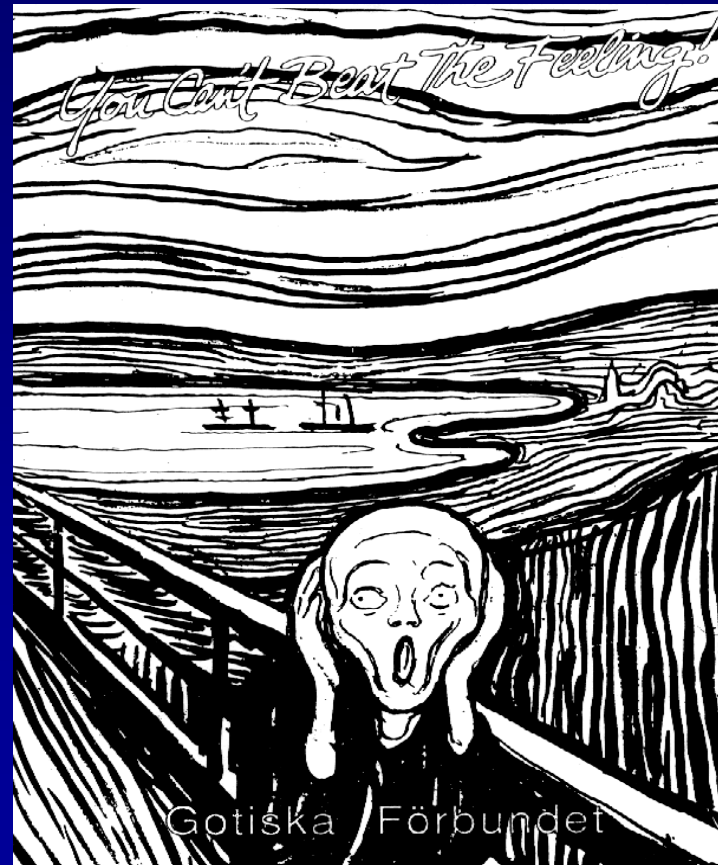
Waarom wordt hier weinig aandacht aan besteed?

- Uiterst ingewikkeld onderzoek om de hoeveelheid bloed in het lichaam te bepalen
- De reden van deze vermindering is onbekend
- Er zijn dus geen behandelingen hiervoor
- Duur van het onderzoek: 6-7 uur
- Zeer kostbaar (+/- 2500 euro)

Het zit tussen de oren...

Edvard Munch:
De schreeuw

De bloeddoorstroming van de hersenen

- Meerdere wetenschappelijke onderzoeken hebben aangetoond dat de doorstroming van de hersenen verminderd kan zijn bij CVS patiënten
- Bij al deze onderzoeken werden patiënten **liggend** onderzocht.....
- Veel klachten ontstaan bij gaan staan, bij staan en bij inspanning zoals wandelen

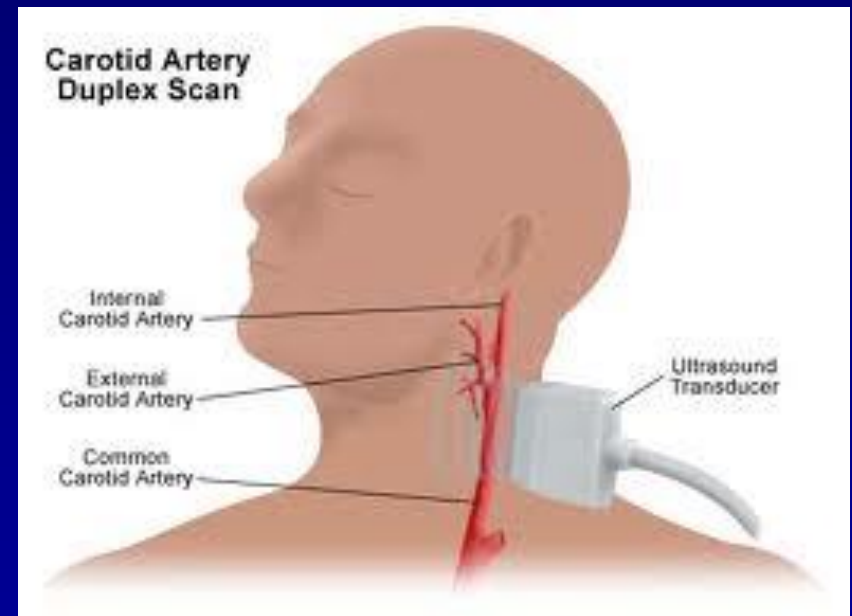
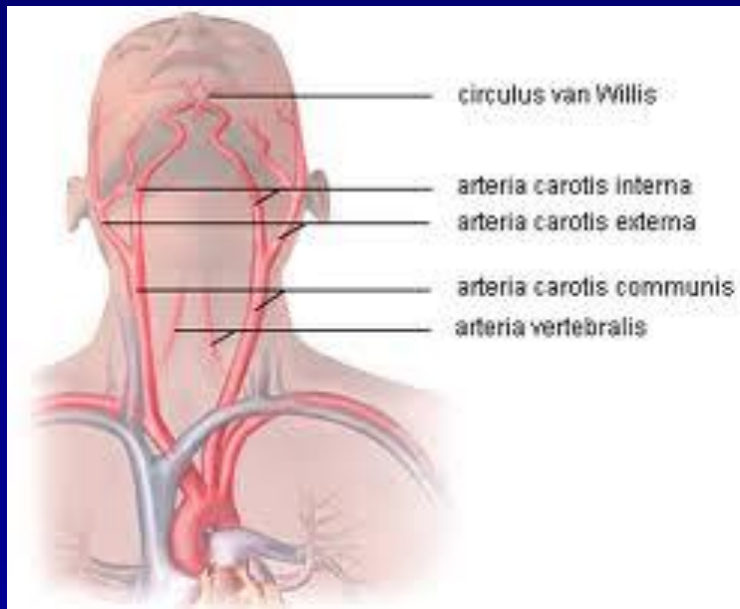
Meting van de bloeddoorstroming van de hersenen

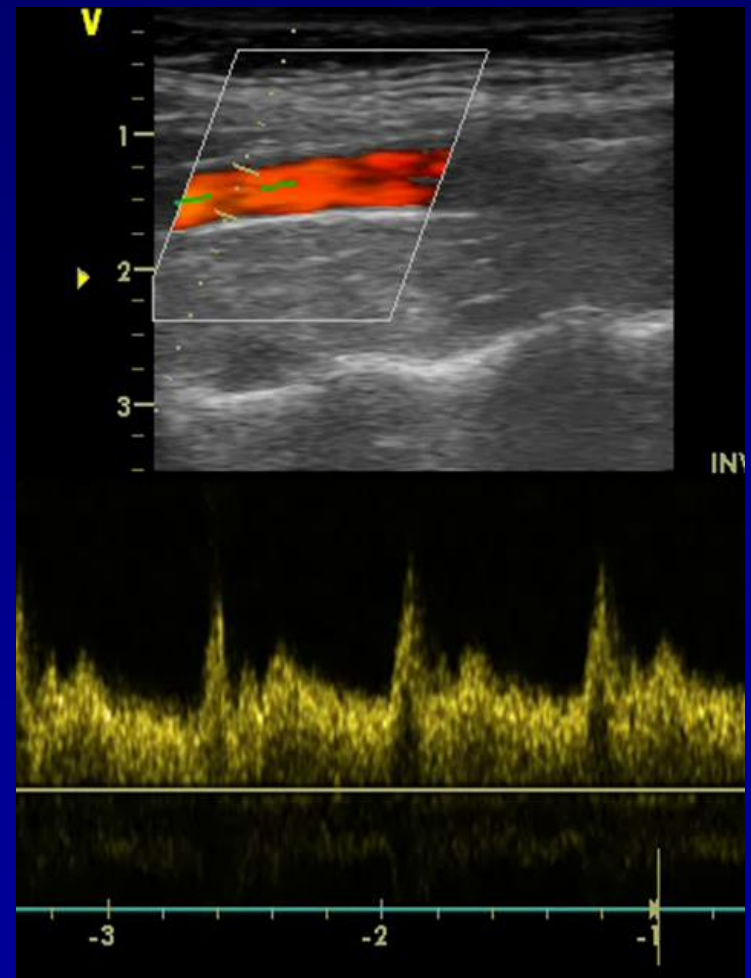
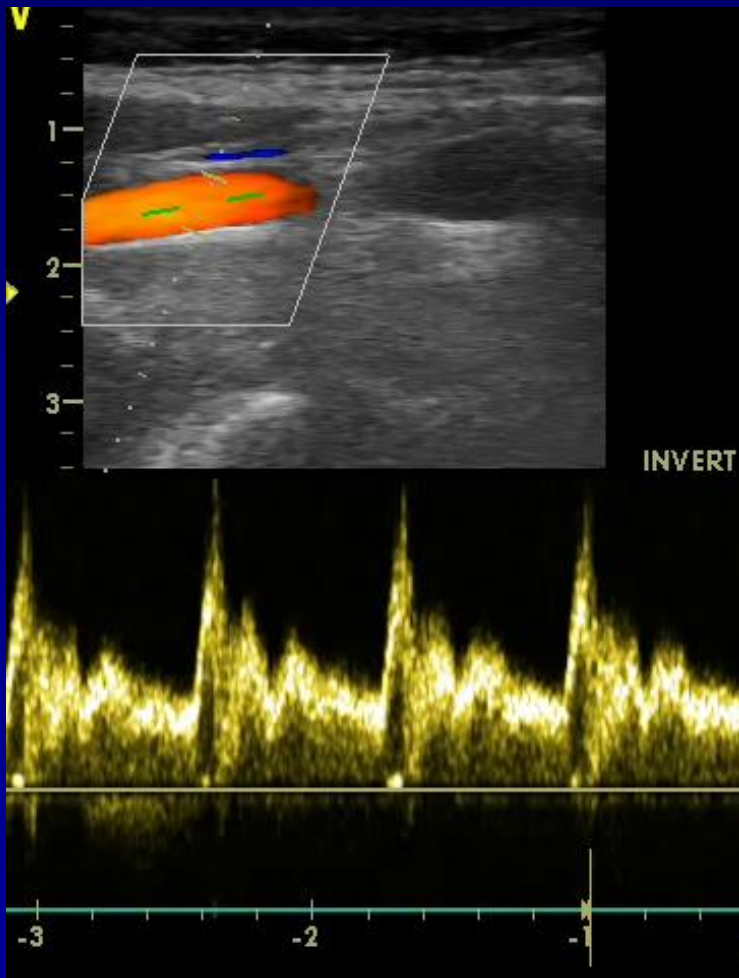
- Liggende vs zittende meting van de hersendoorstroming
- Liggende vs staande meting
- Bloeddoorstroming bij inspanning
- Tijdens een kanteltafel test

Hoe wordt de bloeddoorstroming gemeten?

Met Doppler echografie

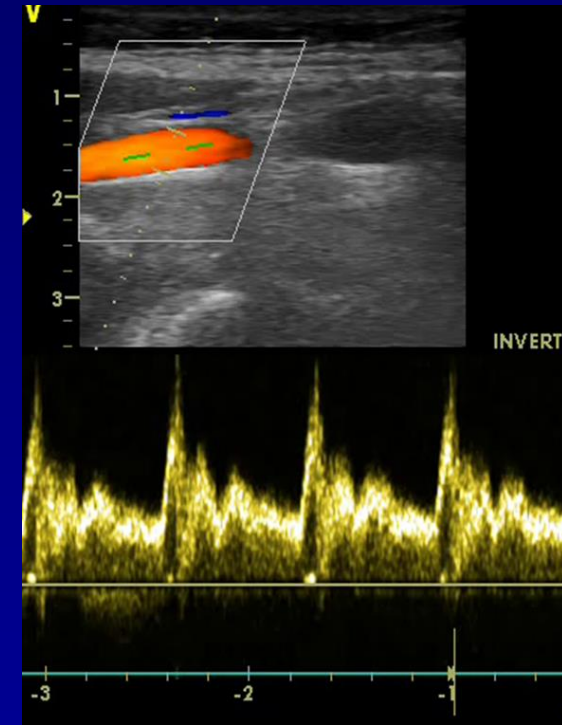
Voorbeeld van een opname

Berekening van de bloedstroom

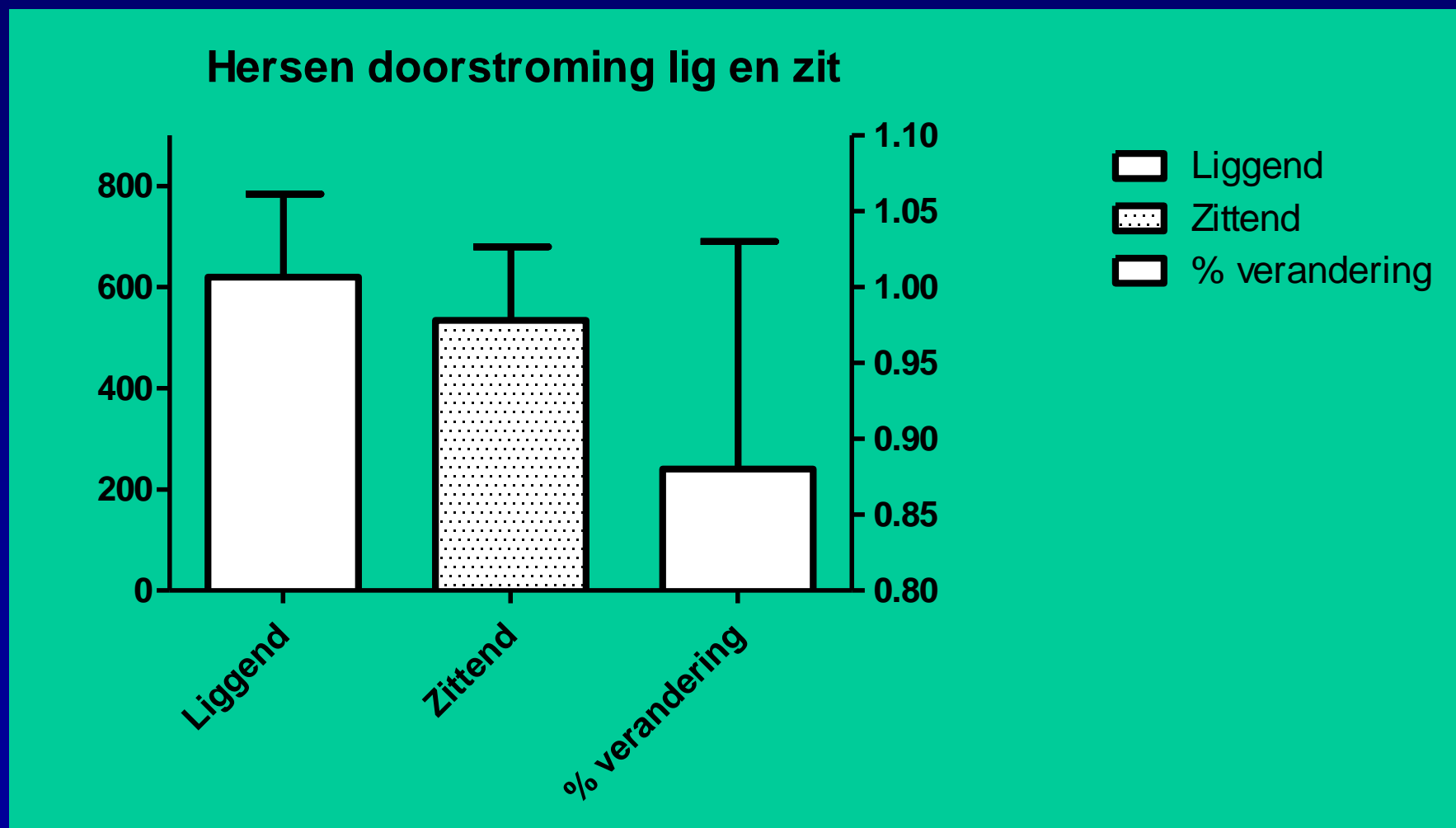
- De bloedstroom is:
oppervlakte van het bloedvat
maal
de stroomsnelheid

Bloedstroom van de 4 slagaders opgeteld

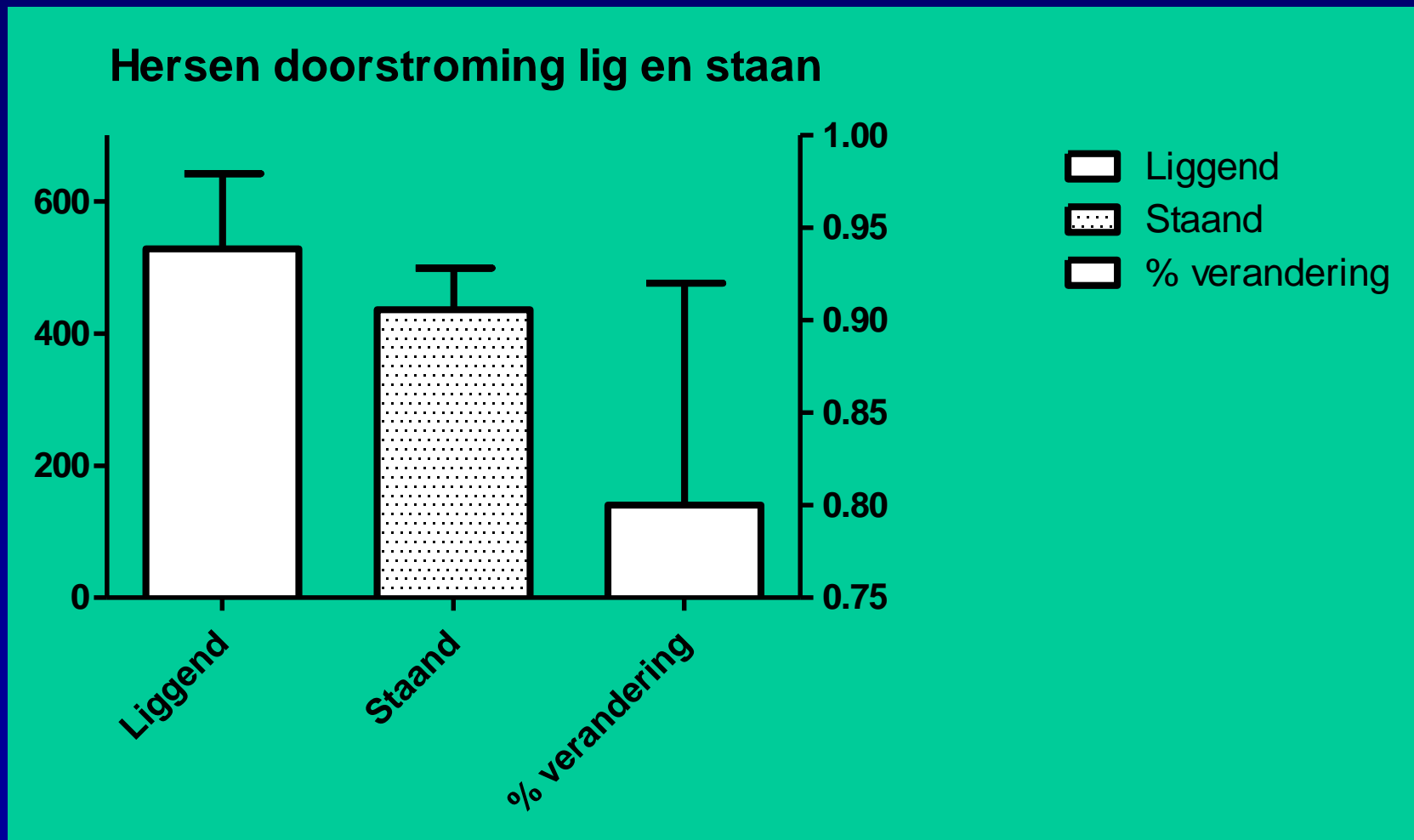

- Normale bloedstroom naar het hoofd:
650 ml per minuut (13% van totale bloedstroom)
- Grote verschillen tussen mensen

Verskil in bloedstroom naar het hoofd tussen liggen en zitten

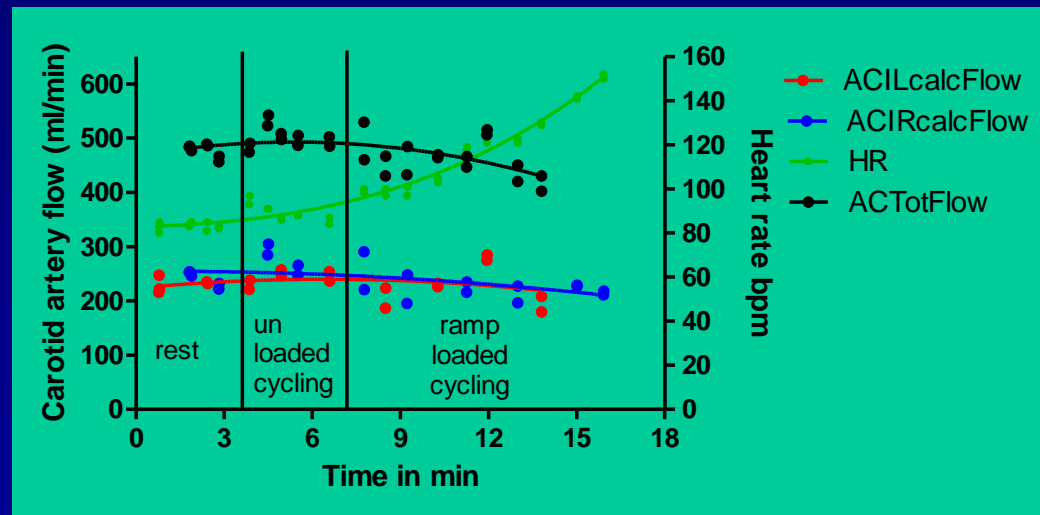
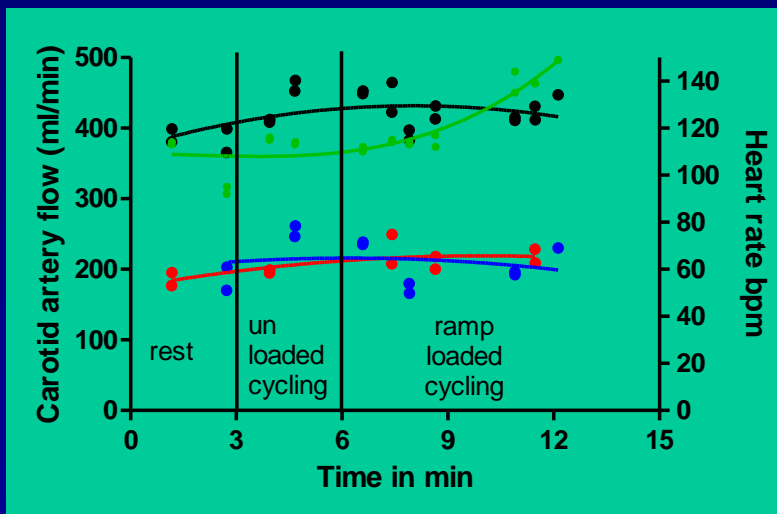

Verskil in bloedstroom naar het hoofd tussen liggen en staan

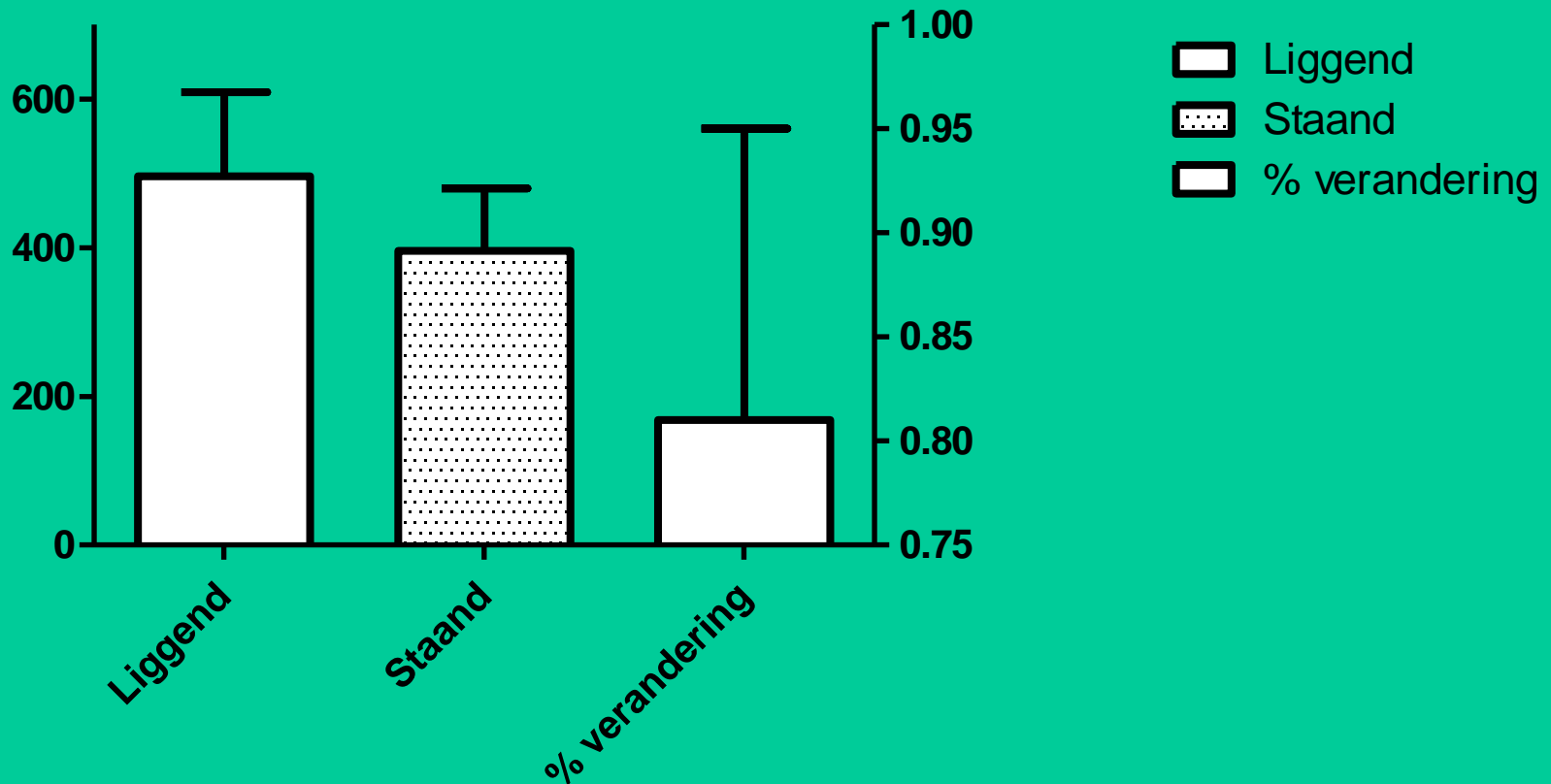
Bloedstroom naar het hoofd tijdens inspanning

Bloedstroom kan dalen tijdens inspanning bij CVS/ME patiënten: is abnormaal

Bloedstroom naar het hoofd tijdens de kanteltafel test *zonder afwijkingen* van bloeddruk of pols

Hersen doorstroming lig en staan
tijdens kanteltafel test

“Orthostatische intolerantie klachten” = staan niet goed kunnen verdragen

---

Duizeligheid/lichtheid in het hoofd

Spierzwakte

Verminderde zicht

Pijn in nek en schouders

Kortademigheid

Misselijkheid

Tintelingen

Blauwe huid

Hartkloppingen

Vermoeidheid

Transpireren

Gehoorstoornis

Borstpijn

Rugpijn

Buikpijn

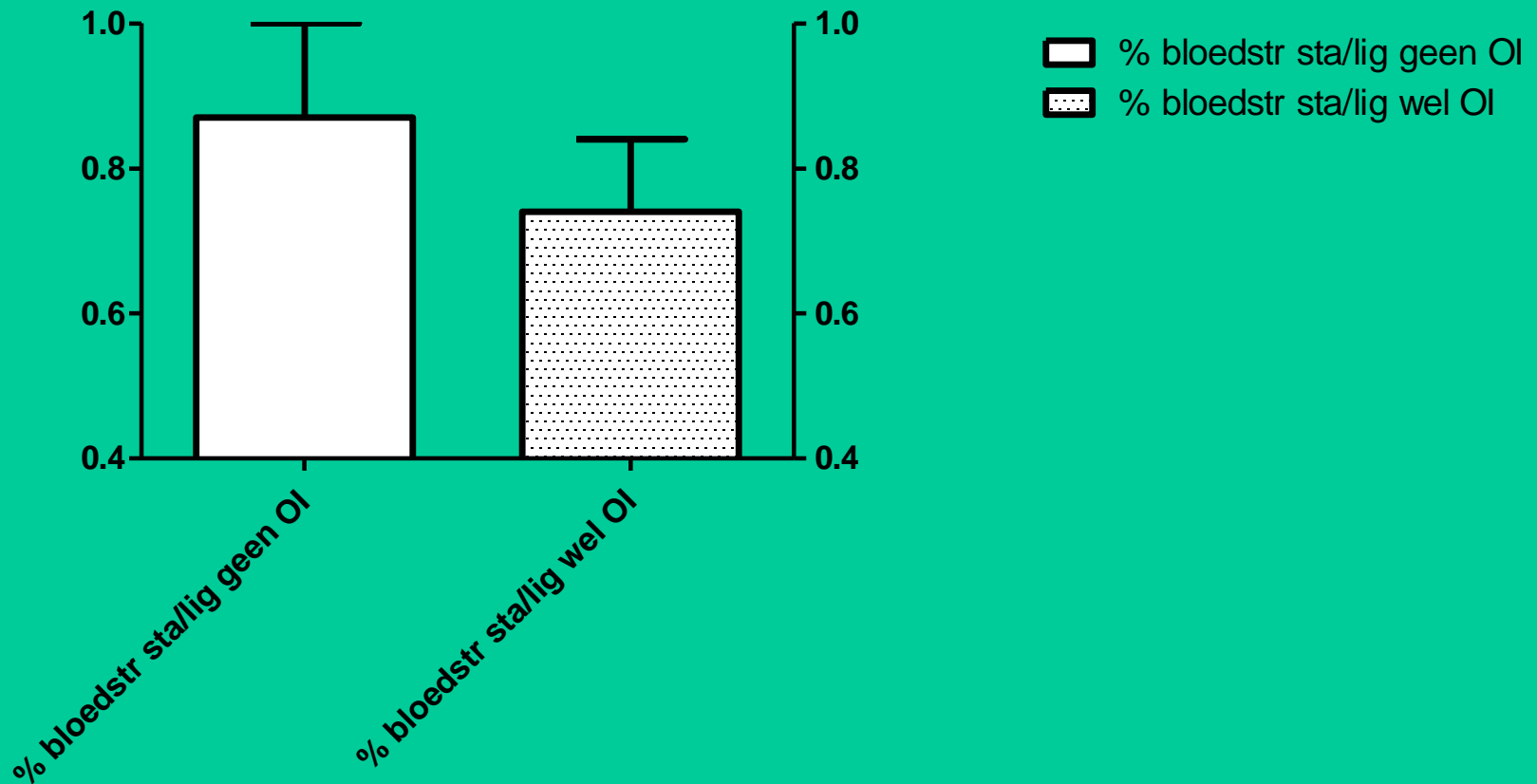
Koude handen

Hoofdpijn

Allemaal klachten die kunnen passen bij orthostatische intolerantie!

Orthostatisch intolerantie heeft te maken met bloedstroom naar het hoofd

Patienten met orthostatische klachten hebben staand lagere bloedstroom

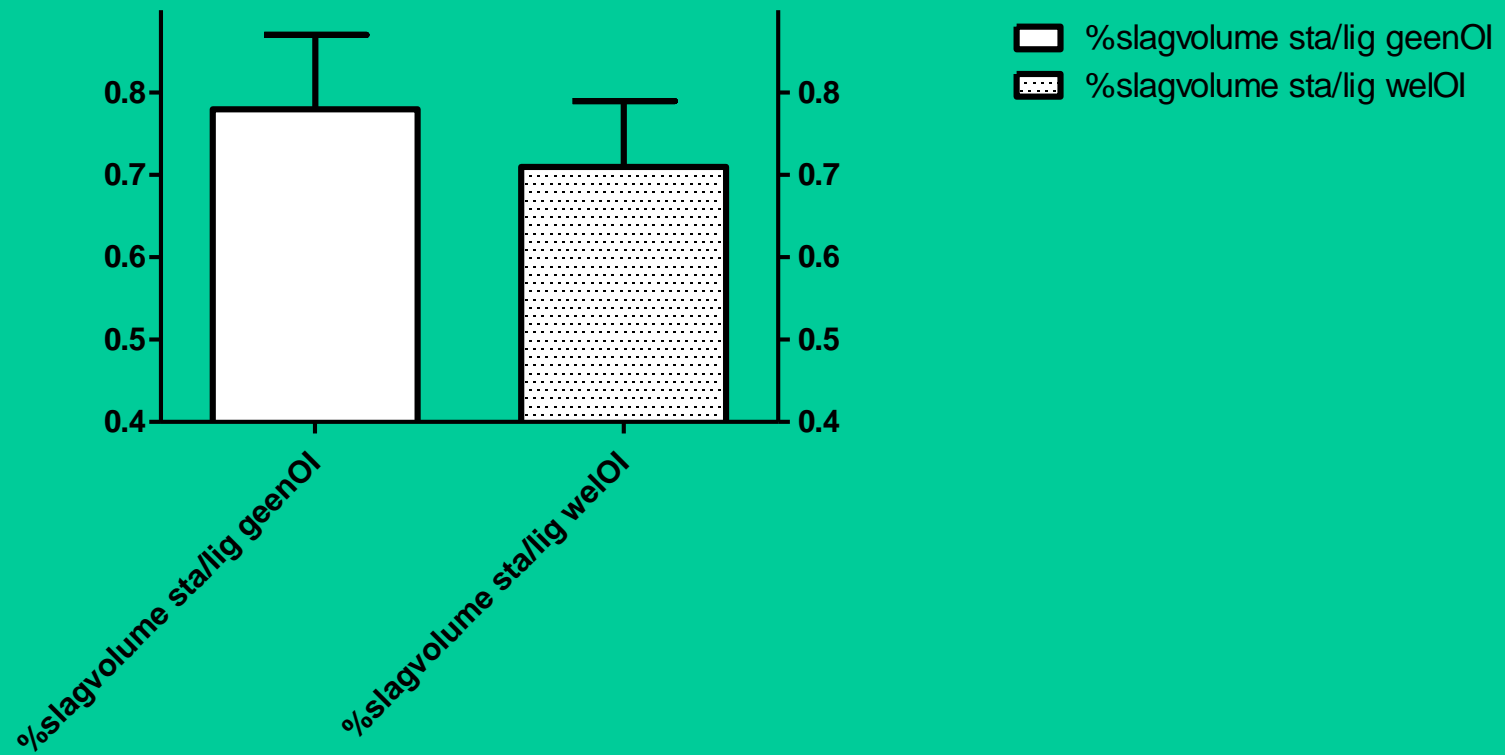
Verklaring voor de afwijkende bloedstroom tijdens zitten, staan en inspanning

---

- Verminderde hoeveelheid bloed in lichaam
- Achterblijven van bloed in de benen en buik bij zitten en staan
- Abnormale regeling van de bloedstroom *naar* de hersenen *door* de hersenen zelf

Achterblijven van bloed in de benen en buik bij zitten en staan

Bij patiënten met orthost intoll klachten komt minder bloed terug naar het hart tijdens staan tov liggen

Vragen

- Is deze daling van de bloedstroom naar de hersenen karakteristiek voor CVS/ME?

Waarschijnlijk niet

- Geldt deze daling voor elke CVS/ME patient?

Nee, er is een grote variatie van normaal tot afwijkend

- Is deze daling van de bloedstroom schadelijk op de lange termijn?

Onbekend, kan alleen maar over gefilosofeerd worden

Vragen

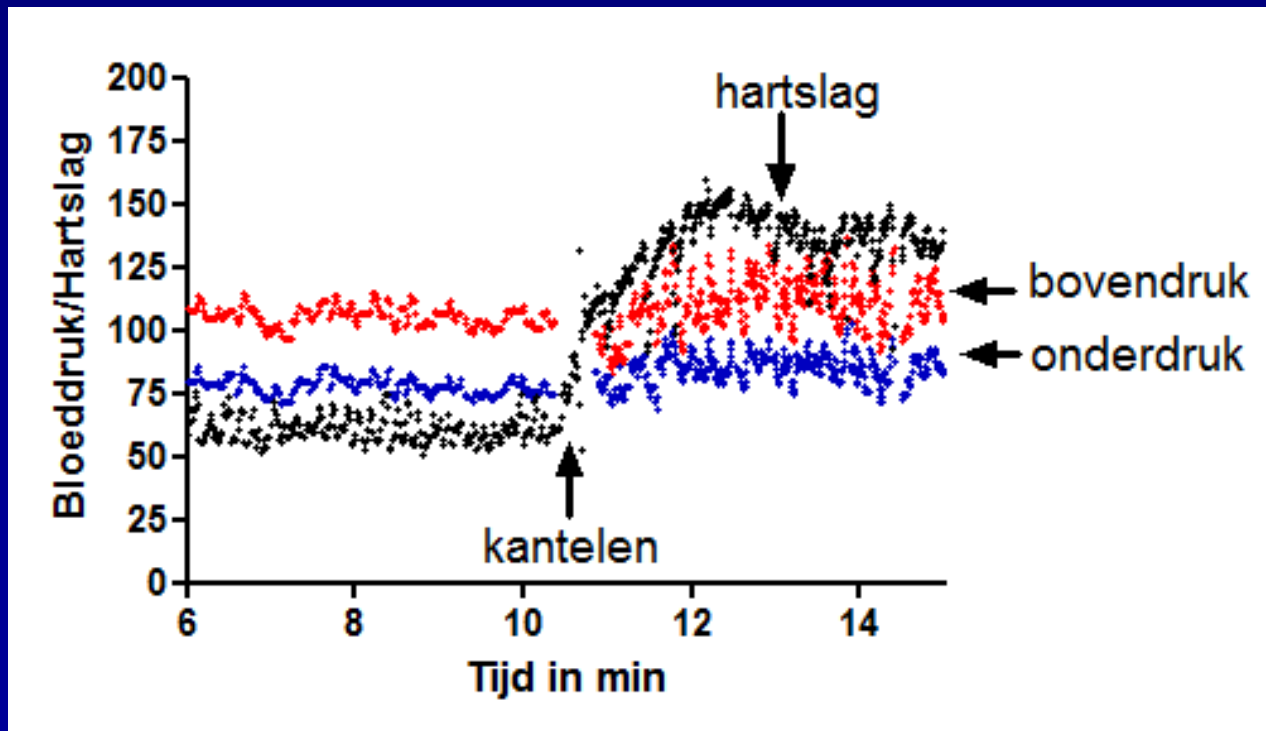

- Leuk/niet leuk, maar wat moet ik ermee?
Herkenning van klachten is belangrijk: inzicht is uitzicht
- Kan ik orthostatische intolerantie klachten voorkomen?
Er zijn wat trucjes om dit te voorkomen (Maurice de Graaf)
- Kan de cerebrale bloedstroom daling behandeld worden?
We zijn aan het onderzoeken of sportcompressie kousen en medicamenten (clonidine) gunstig kunnen werken

Postural orthostatic tachycardia syndrome: “POTS”

- Stijging van de hartslag > 30 slagen/min zonder belangrijke bloeddruk daling binnen 10 min na kantelen

Oorzaken van/verbanden met POTS: een veelvoud!

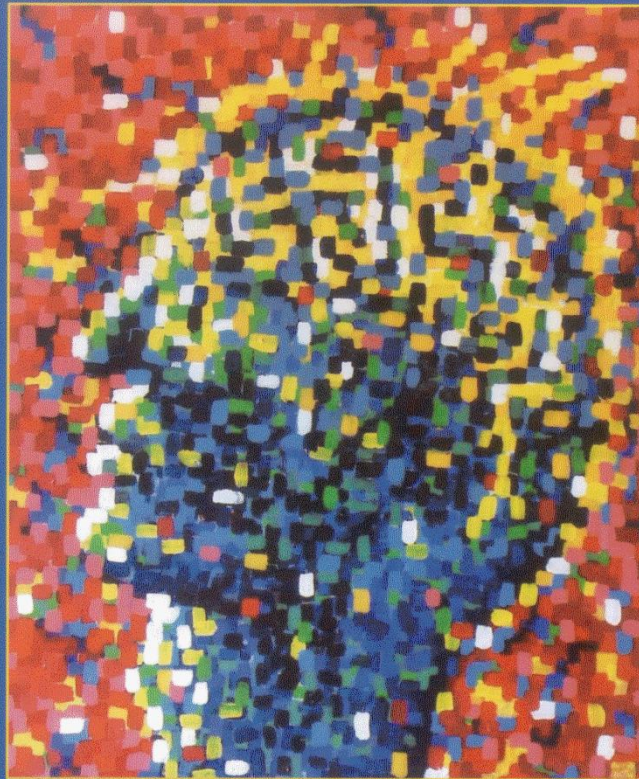

- CVS/ME
- IJzer gebrek
- Genetisch (SLC6A2 gen)
- Vaatvernauwing
- Ondervulling
- Fibromyalgie
- Enzymen bij bloeddruk regeling
- Paniek aanval
- Psychiatrische ziekten
- Bindweefsel ziekten
- Afweer processen
- MS
- Vit D tekort
- Sterke stress zenuw prikkeling
- Conditie gebrek
- Medicamenten
- Grote vaten operatie
- Lyme infectie
- Bijnier tumor
- Hyperventilatie
- Vrouwelijke hormonen
- **Dus: nog heel veel onbekend!**

Boodschappen om mee naar huis te nemen

It's a messy brain

Boodschappen om mee naar huis te nemen bij CVS/ME:

- 1) Orthostatische intolerantie klachten komen vaak voor en zijn zeer veelzijdig van aard
- 2) De hoeveelheid bloed in het lichaam kan verminderd zijn: “verborgen bloedarmoede”
- 3) Bij patiënten met orthostatische intolerantie is de hersendoorstroming bij staan verlaagd
- 4) Maar ook patiënten zonder orthostatisch intolerantie kunnen bij zitten en staan een verlaagde bloedstroom hebben
- 5) De bijdrage van de bloedstroom afwijkingen aan CVS/ME klachten is nog grotendeels onbekend

